

Preventivní program

(školní rok 2026–2027)

Právní a strategický rámec

Preventivní program vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování, protidrogovou politikou a strategií prevence kriminality. Čerpá z legislativních norem, zejména ze školského zákona (§ 29 a § 30) a zákonů o ochraně před škodami působenými návykovými látkami.

Klíčová rizika a cíle programu

Program se zaměřuje na předcházení široké škále rizikových jevů, jako jsou:

- Agrese, násilí, šikana a kyberšikana.
- Extremismus, rasismus, xenofobie a intolerance.
- Závislostní chování (návykové látky, netolismus, gambling).
- Rizikové chování v dopravě, poruchy příjmu potravy a negativní vlivy sekt.

Hlavním cílem je vytvořit prostředí pro výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, podpořit jejich sociální a osobnostní rozvoj a především zvýšit jejich odolnost vůči škodlivým vlivům současné společnosti.

Struktura odpovědnosti

- **Garant programu:** Ředitel školy.
- **Koordinátor:** Školní metodik prevence (ŠMP), který aktualizuje program, spolupracuje s pedagogickým sborem, výchovným poradcem a externími odbornými institucemi.

Charakteristika školy

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Lanškroun je státní škola zřizovaná Pardubickým krajem.

Ve školním roce 2026/2027 vzdělává přibližně **420 žáků ve 22 třídách**.

Výuka a zázemí školy jsou rozprostřeny mezi budovy na ulicích **Sokolská** (teoretická výuka, dílny), **Lidická** (kosmetické a kadeřnické salony) a **Krátká** (domov mládeže).

Obory na Střední odborné škole jsou Elektrotechnika, Mechanik – elektronik + elektrikář, Kosmetička a na Středním odborném učilišti Nástrojař, Knihař, Kadeřník, Elektrikář

Cíle Preventivního programu

1. Krátkodobé cíle

- **Pro žáky:** Zaměřujeme se na důsledné sledování docházky jako klíčového faktoru úspěšného studia. V raných fázích roku realizujeme adaptační kurzy pro 1. ročníky a zajišťujeme volnočasové aktivity (sport, zájmy) pro ubytované žáky, aby byl jejich volný čas smysluplně využit. Současně provádíme monitoring rizikového chování se zaměřením na šikanu a netoleranci.
- **Pro rodiče:** Cílem je zvýšit motivaci rodičů k aktivnímu zájmu o prospěch a docházku jejich dětí a prohloubit jejich spolupráci se školou.

- **Pro učitele:** Podporujeme profesní rozvoj pedagogů prostřednictvím tematických seminářů, které jim pomohou lépe se orientovat v problematice rizikového chování a efektivněji pracovat s dynamikou třídy.

2. Dlouhodobé cíle

- **Institucionální rozvoj:** Budujeme jednotný přístup zapojením všech pedagogických pracovníků do tvorby i realizace programu a podporujeme jejich kontinuální vzdělávání v oblasti prevence.
- **Rozvoj osobnosti žáků:** Usilujeme o zlepšení komunikačních, asertivních a sociálních kompetencí žáků prostřednictvím interaktivních metod ve výuce. Cílem je vést žáky k zodpovědnosti za vlastní chování a výchově ke zdravému životnímu stylu.
- **Školní klima:** Pracujeme na vytvoření bezpečného, podnětného a pozitivního prostředí („škola, kam se chce člověk chodit“), které minimalizuje projevy agrese, šikany či záškoláctví a buduje pocit důvěry.
- **Podpora rodiny:** Budujeme pevné vztahy mezi školou a rodinou a nabízíme rodičům odbornou poradenskou činnost v rámci pravidelných konzultačních hodin.

Způsoby realizace

Nespecifická prevence

(Posilování zdravého životního stylu, sebehodnocení a sociálních vztahů)

- **Vzdělávací proces:** Integrace preventivních témat do Školního metodického programu (ŠMP) prostřednictvím výuky teoretických i odborných předmětů.
- **Společenské aktivity:** Zapojení žáků do charitativních akcí (např. Liga proti rakovině, Srdíčkový den) pro rozvoj empatie a sociální odpovědnosti.
- **Motivace ke studiu a pohybu:** Organizace sportovních soutěží (např. florbalové turnaje) pro zdravý životní styl a podporu účasti v odborných soutěžích pro zvýšení zájmu o obor.

Specifická všeobecná primární prevence

(Cílená práce s konkrétními riziky)

- **Odborná výchova:** Realizace přednášek a interaktivních besed ve spolupráci s PPP a dalšími odbornými subjekty.
- **Poradenství:** Poskytování odborné podpory prostřednictvím výchovného poradce, školního psychologa a v rámci ŠMP.
- **Sociální integrace:** Organizace kulturních i volnočasových aktivit (exkurze, výlety, návštěvy kina či výstav), které posilují vztahy mezi žáky mimo rámec běžné výuky.

Primární prevence: Preventivní program 2026/2027

1. Realizace aktivit

- Odborné besedy (např. „*Vztahy, sex, AIDS*“ – prevence rizikového sexuálního chování a STI).
- Adaptace a integrace (adaptační kurzy pro 1. ročníky, lyžařské kurzy, školní výlety, zahraniční výměnné stáže).
- Vizuální edukace (preventivní filmy v rámci výuky).

- **Selektivní/Indikovaná prevence:** Cílená práce s jednotlivci či skupinami v případě zjištění rizikového chování (šikana, agrese) ve spolupráci s odborníky.

2. Integrace do vzdělávacího procesu

Tělesná výchova	Zdravý životní styl, fair play.
Občanská nauka	Sekty, radikalismus, extremismus, rasismus, šikana, genderová rovnost.
Ekonomika	Finanční gramotnost, rizika úvěrů a předlužení.
Zdravověda	Infekční onemocnění, antikoncepce, prevence neplánovaného těhotenství.
Chemie	Alkoholy a alkaloidy.
Anglický jazyk	Zdravý životní styl, problémy mládeže.
Společenskovední vzdělávání	Kritické myšlení, hodnotová orientace.
ICT	Kyberšikana, bezpečnost na internetu, netolismus.

3. Rozvoj pedagogického sboru

- Absolvování seminářů dle nabídky odborných pracovišť a PPP Ústí nad Orlicí (pro ŠMP i VP).
- Interní vzdělávání v rámci školy.
- Informování pedagogů o novinkách v oblasti prevence prostřednictvím pravidelných porad.

4. Spolupráce s rodiči

- **Komunikace:** E-mail, telefon, osobní schůzky; informace o aktivitách a rozvrhu přes web školy.
- **Průběh:**
 - Začátek roku: Informování o preventivních aktivitách a konzultačních hodinách; podpis informovaného souhlasu.
 - Třídní schůzky (pololetně): Informování o problematice (kouření, záškoláctví, šikana).
 - Individuální řešení: Třístranný model spolupráce (žák – rodiče – škola) při výchovných či sociálních problémech.
 - Rodiče mají PP k dispozici na webových stránkách školy
 - Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím internetových stránek školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách

5. Vyhodnocení programu

Kontinuální monitoring probíhá formou:

1. **Pozorování:** Průběžné sledování dynamiky žáků.
2. **Analýza docházky:** Měsíční vyhodnocování zameškaných hodin všech oborů.
3. **Zpětná vazba:** Dotazování rodičů (třídní schůzky), žáků (volnočasové aktivity) a pedagogů (srozumitelnost plánu a vlastní odbornost).

Datum zpracování: 26. 08. 2026

Platnost: školní rok 2026/2027

Zpracovala: ŠMP Mgr. Markéta Záplatová

Schváleno dne:

Mgr. Marcela Martincová – ředitelka školy

PŘÍLOHA:

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Strategie postupu při zjištění rizikového chování (návykové látky, šikana, vandalismus, záškoláctví).

1. OBECNÝ POSTUP ŘEŠENÍ INCIDENTU V OBLASTI ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

2. Individuální pohovor se žákem (provádí třídní učitel, VP, ŠMP nebo ředitel dle závažnosti).

3. Spolupráce s rodinou na základě zjištěných informací.

4. Zprostředkování kontaktu s odborníky (PPP, zdravotnické zařízení, K-centrum).

5. Eskalace: V případě nezájmu rodičů kontaktujeme sociální odbor/oddělení péče o dítě.

6. Právní krok: V případě dealerství okamžitě informujeme Policii ČR.

Zneužívání návykových látek

Situace

škola

**Nález
nelegálních
drog u žáka**

1. Odebrání látky za přítomnosti svědka → uložení do školního sejfu + písemný záznam. 2. Oznámení řediteli. 3. *Poznámka: Šetření může provádět pouze Policie ČR.* 4. Ředitel informuje rodiče a rozhodne o postupu na Policii ČR. 5. Ředitel rozhodne o trestu a informuje rodiče prostřednictvím TU.

**Žák pod vlivem
nebo v
abstinenčním
stavu**

1. Zajištění bezpečnosti žáka (dohled TU/učitele) + okamžitý kontakt rodičů/záchranné služby. 2. Nahlášení vedení školy. 3. Zápis o případu (učitel + VP/ŠMP). 4. Ředitel informuje rodiče a rozhodne o postupu na Policii ČR (při podezření na distribuci). 5. Po návratu žáka: Pohovor a doporučení odborníka (linka důvěry, K-centrum, PPP).

Žák se svěří s užíváním	1. Nabídka podpory →→ doporučení odborníka (zdravotnické zařízení, PPP). 2. U nezletilých: Nutnost přesvědčit žáka k oznámení rodičům (zachování mlčenlivosti je v tomto případě nevhodné).
Nález drog nebo vybavení na půdě školy	1. Nálezce zajistí bezpečné uložení látky. 2. Záznam o případu za přítomnosti svědka. 3. Okamžité nahlášení vedení školy →→ Ředitel kontaktuje Policii ČR.
Při přistižení při prodeji drog (dealerství)	1. Odebrání látky →→ uložení do sejfů + záznam za přítomnosti svědka. 2. Kontakt VP/ŠMP →→ prodiskuse se žákem + zápis. 3. Oznámení řediteli →→ Ředitel kontaktuje Policii ČR (§ 217 trestního zákoníku – ohrožení mravní výchovy mládeže). 4. Informování rodičů prostřednictvím TU a rozhodnutí o testu.

PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

Cíl: Vytvoření bezpečného, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole podporu solidarity a právní odpovědnosti.

Definice a typy šikany

Šikana je cílené, opakované fyzické nebo psychické útoky jedince či skupiny vůči žákům, kteří se nemohou bránit.

- **Verbální:** Nadávky, pomluvy, ponižování, vyhrožování.
- **Kyberšikana:** Útoky prostřednictvím digitálních kanálů (e-mail, SMS, sociální sítě).
- **Fyzická:** Bití, rvačky, ničení věcí oběti, krádeže/vydrápaní pro peníze či dary.
- **Smišená:** Kombinace výše uvedených forem.

Varovné signály (Jak poznat šikanu?)

Co sleduje pedagog

Žák je na přestávkách osamělý/izolovaný. Vyhledává neobvyklou blízkost učitelů. Náhlé zhoršení prospěchu nebo uzavřenost. Poškozený či znečištěný oděv/věci. Nevysvětlitelné odřeniny, modřiny nebo rány. Změna trasy do školy nebo snaha vyhnout se docházce.

Co sleduje rodič doma

Žák nemá kamarády ani nechodí k dětem domů. Nechuť k jídlu nebo dítě po škole hladové. Problémy se spánkem (noční děsy, pláč). Neobvyklá agresivita k sourozencům nebo rodičům. Časté ztráty osobních věcí nebo peněz. Simulování zdravotních potíží (bolest břicha/hlavy) pro zůstání doma.

Instrukce pro rodiče při podezření na šikanu

1. Důvěřujte: Pokud se vám dítě svěří, buďte jeho oporou a slibte pomoc.

2. Informujte: Kontaktujte školu (třídní učitel, ŠMP, VP nebo vedení). Spolupráce je klíčová pro úspěšné řešení.

3. Spolupracujte: Škola bude při řešení problému respektovat váš požadavek na zachování důvěrnosti informací zároveň s povinností zajistit bezpečnost dítěte.

Program školy pro prevenci a řešení šikany

PREVENCE A SYSTEMATICKÝ MONITORING

Cíl: Minimalizovat riziko vzniku šikany skrze budování sociální inteligence a pravidelnou kontrolu atmosféry ve třídách.

Vzdělávání a rozvoj kompetencí

- **Pro pedagogy:** Pravidelná školení zaměřená na rozpoznávání subtilních forem násilí, techniky deeskalace konfliktů a právní odpovědnost učitele.
- **Pro žáky:** Zařazení témat empatie, digitální hygieny a řešení konfliktů do hodin výchovy k občanství nebo třídnické hodiny.
- **Pro rodiče:** Informační setkání o tom, jak poznat, že se jejich dítě stává obětí nebo agresorem.

DETEKCE A POSUZOVÁNÍ INCIDENTŮ

Cíl: Identifikovat šikanu v okamžiku jejího vzniku a správně ji odlišit od běžného konfliktu.

Varovné signály (Indikátory)

Škola musí reagovat při výskytu následujících symptomů:

1. **Behaviorální změny u žáka:** Náhlý ústup ze sociálních kontaktů, neobvyklá plachost/ústupnost, agrese směrem k mladším žákům nebo zvířatům, náhlé zhoršení studijních výsledků.
2. **Fyzické známky:** Zranění bez jasného vysvětlení, poškozené oblečení či školní potřeby, známky neklidu či úzkosti při příchodu do školy.
3. **Sociální izolace:** Žák je systematicky ignorován skupinou („ghosting“), nemá s kým sedět v lavici nebo trávit přestávky.
4. **Extorze:** Žák přináší do školy věci navíc (peníze, jídlo), které pak „daruje“ jiným pod nátlakem.

Diagnostické parametry (Rozlišení šikany od konfliktu)

Každý incident musí být posouzen podle dvou kritérií:

- **Samoúčelnost agrese:** Agrese není důsledkem jednorázového hněvu nebo sporu o věc, ale slouží k upevnění hierarchie a statusu agresora ve skupině.
- **Nepoměr sil:** Existuje jasná převaha jedné strany nad druhou (fyzická síla, počet agresorů vs. oběť, psychologický nátlak skupiny na jednotlivce).

4.1. Role a hierarchie odpovědnosti

Role	Hlavní odpovědnost	Klíčové úkoly
Pedagog / Učitel	Prvotní detekce a zahájení	Pozorování, sběr informací, okamžitý zásah při incidentu, informování vedení školy.
ŠMP / Poradce	Metodická podpora	Analýza dat z dotazníků, vedení rozhovorů se žáky, návrh nápravných opatření pro třídu.
Ředitel školy	Řídící a rozhodovací funkce	Koordinace celého procesu, komunikace s rodiči všech stran, rozhodování o externím zásahu (Policie/OSPOD), sankce vůči agresorům.

Scénář A: Standardní případ (Individuální šikana)

Kdy se používá: Při prvních známkách systematického obtěžování jedince jiným žákem.

1. Fáze sběru dat: Provádějí se individuální rozhovory se svědky v bezpečném prostředí (např. v poradně). **Zásadní pravidlo: Zákaz konfrontace oběti s agresorem!** Konfrontace vede k eskalaci a dalšímu zastrašování oběti („donášení“).

2. Fáze ochrany: Implementace opatření pro zajištění bezpečnosti oběti (např. dozor učitele během přestávek), případně koordinace s rodiči ohledně dočasné změny režimu školy pro žáka v nejkritičtější fázi vyšetřování.

3. Fáze nápravy u agresora: Rozhovor s agresorem až poté, co má škola jasné důkazy o činu. Využití metod usmíření pod odborným dohledem nebo výchovných komise s účastí rodičů agresora pro stanovení disciplinárních sankcí dle školního řádu.

4. Fáze nápravy u třídy: Práce s celou třídou na obnovení bezpečného prostředí bez detailního rozboru konkrétního incidentu (ochrana soukromí).

Scénář B: Pokročilý případ (Skupinové násilí / Trestné činy)

Kdy se používá: Při brutálních fyzických útocích, systematickém teroru skupiny nebo podezření na trestný čin.

1. Fáze okamžitého zásahu: Bezprostřední zajištění bezpečí oběti (izolace od agresorů, přivolání zdravotníka) a informování vedení školy. **Zásadní:** Neprodlené kontaktování Policie ČR při podezření na trestný čin (např. ublížení na zdraví, vydírání).

2. Fáze vyšetřování: Spolupráce s Policií ČR a OSPODem. Škola poskytuje dokumentaci (dotazníky, záznamy incidentů) a zajišťuje svědky. **Zákaz:** Vlastní vyšetřování školy nesmí zasahovat do policejního šetření.

3. Fáze ochrany: Implementace dočasných opatření (např. dočasné vyloučení agresorů, změna rozvrhu) a psychologická podpora oběti. Koordinace s rodiči všech zúčastněných stran.

4. Fáze nápravy u agresorů: Výchovné komise s účastí rodičů, případně návrh na vyloučení ze školy (dle § 31 Školského zákona). Spolupráce s OSPODem na nápravných programech pro agresory.

5. Fáze nápravy u třídy: Práce s celou třídou na obnovení důvěry a bezpečného prostředí. Využití externích odborníků (psycholog, mediátor) pro skupinové terapie.

6. Okamžitý zásah: Okamžité zastavení násilí ze strany nejbližšího pracovníka školy a zajištění fyzické integrity oběti i svědků útoku.

7. Zabezpečení důkazů: V případě kyberšikany – zajištění screenshotů/záznamů dříve, než budou smazány; v případě fyzického násilí – zajištění svědectví dříve, než dojde k domluvě mezi agresory o lživých verzích událostí („vzájemná ochrana“).

8. Externí eskalace: Pokud incident naplňuje znaky trestného činu nebo ohrožuje sociální integritu dítěte, ředitel má povinnost okamžitě informovat:

- **Policii ČR** (v případě fyzického napadení či extorze).
- **OSPOD / Sociální služby** (v případě podezření na zanedbávání péče v rodině nebo nutnosti zásahu do výchovného prostředí).

9. Klinická podpora: Aktivní spolupráce školy s odbornými zařízeními pro zajištění intenzivní psychologické či psychiatrické péče pro oběť mimo rámec školního poradenství (např. přes PPP nebo klinické psychology).

EXTERNÍ SPOLUPRÁCE A PRÁVNÍ RÁMEC ŘEŠENÍ ŠIKANY

1. Spolupráce se specializovanými pracovišti

Efektivní řešení šikany vyžaduje multidisciplinární přístup. Škola (vedení, metodik prevence, výchovný poradce) spolupracuje s následujícími sektory:

- **Resort školství:** Spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), středisky výchovné péče (SVP) a speciálně pedagogickými centry (SPC) pro odborné vedení žáků.
- **Resort zdravotnictví:** Kontaktování pediatrů, dětských psychologů a psychiatrů pro zajištění klinické péče, individuální či rodinné terapie a diagnostiky následků násilí.
- **Resort sociální péče:** Úzká spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (**OSPOD**) – zejména odděleními péče o rodinu a děti a odděleními sociální prevence. OSPOD má právo vstupovat do šetření a jednat se všemi zúčastněnými stranami.
- **Neziskový sektor (NNO):** Využití služeb organizací specializujících se na prevenci šikany a krizovou intervenci.

Právní povinnost nahlášení: Pokud učitel/zaměstnanec má jistotu nebo podezření, že byl spáchán trestný čin, má zákonnou povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Škola má navíc povinnost nahlásit podezření na ohrožení dítěte OSPOD. V případě odmítnutí spolupráce ze strany rodičů je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

KYBERŠIKANA

Kompetence a odpovědnost

Právní odpovědnost školy

Škola nese jednoznačnou odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví žáků v souladu s:

§ 29 zákona č. 561/2004 Sb. (Školský zákon): Povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj a předcházet rizikovému chování.

§ 391 zákona č. 262/2006 Sb. (Zákoník práce): Odpovědnost za bezpečnost žáků v době vyučování a školních akcí (včetně přechodného dohledu).

§ 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb.: Odpovědnost ředitele za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců.

Rozlišení kompetencí při řešení kyberšikany

Při posuzování kyberšikany je klíčové určit, zda jednání **prokazatelně souvisí s činností školy** (týká se žáků/zaměstnanců školy a má výrazný negativní dopad do školního prostředí nebo hrozí jeho okamžité narušení).

A) Pokud jednání souvisí s činností školy:

1. Zajištění důkazů: Škola aktivně pomůže oběti zajistit digitální stopy (screenshoty atd.).

2. Krizový plán: Postupuje se dle stanoveného krizového plánu školy.

3. Zvlášť závažné porušení školského zákona: Pokud jde o hrubé, opakované násilí (fyzické či slovní) na žácích či učitelích, je ředitel povinen:

- Vyloučit žáka střední školy ze školy.
- Oznámit případ OSPOD (u žáků plnících povinnou školní docházku).
- Oznámit chování Státnímu zastupitelství.

4. Trestní činy: Pokud kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu, škola kontaktuje **Policii ČR a OSPOD**.

5. Informování: Škola informuje zasažené žáky o výsledcích šetření a udělených trestech/opatřeních.

B) Pokud jednání nesouvisí s činností školy:

Škola nemá pravomoc ukládat kázeňské tresty nebo snížené známky z chování za činnost mimo rámec školních aktivit/dohledu. Nicméně škola musí v těchto případech provést následující kroky:

1. Analýza dopadu: Zjistit zasažené třídy a provést sociometrické metody (vyžaduje proškoleného odborníka) pro odhalení rizikových vztahů ve škole.

2. Doporučení rodičům oběti: Navrhnout kontakt s Policií ČR, podání žaloby nebo kontakt s odbornými institucemi (**Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, PPP**).

3. Komunikace se žáky: Se souhlasem zákonného zástupce informovat zasažené žáky o postupu (vysvětlit nemožnost trestat v rámci školy, ale i fakt, že případ byl předán policii/soudům), aby pochopili důsledky svého chování mimo školu.

Případ

A) Šikana během vyučování / školních služeb

Komu je

oznámeno

Zákonní zástupci oběti i útočníka

Zákonný základ/důvod

§ 21 odst. 2 školského zákona (právo rodičů na informace o vzdělávání).

**B) Ohrožení dítěte
(vlastním chováním
či chováním
druhých)**

OSPOD

§ 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb.;
všechny případy nahlášené
Policii/Státnímu zastupitelství i ty
závažné nevyhlášené dříve bez zákonného
důvodu

Kyberšikana je specifická svou nekonečnou dostupností a rychlým šířením. Škola musí jednat v několika rovinách současně.

1. Fáze: Okamžitá krizová intervence (Ochrana oběti)

Prvním úkolem školy není vyšetřování, ale **humanitární pomoc**.

- **Psychologický první kontakt:** Oběť kyberšikany často prožívá stav akutního stresu, úzkosti nebo pocitu totální izolace. Je nutné zajistit bezpečné prostředí pro rozhovor (izolace od ostatních žáků), zklidnit emoce a vyjádřit empatii bez okamžitého soudění.
- **Zajištění digitálního bezpečí:** Pokud je to možné, je třeba okamžitě spolupracovat s IT specialistou školy nebo odborníkem na kyberbezpečnost. Cílem je „digitální izolace“ agresora (blokování, hlášení obsahu administrátorům sociálních sítí).
- **Pozor na suicidální myšlenky:** Každý incident kyberšikany musí být posouzen z hlediska psychického stavu oběti. Pokud se objeví známky sebepoškozování nebo suicidální tendence, je nutné okamžitě zapojit odbornou pomoc (PPP, krizové centrum).

2. Fáze: Technické a právní zajištění důkazů

Smazání obsahu je žádoucí, ale **před smazáním musí dojít k fixaci důkazů**. Bez nich nelze řešit incident právně ani v rámci školního řádu.

- **Metodika sběru dat:**
- **Screenshots/Snapshots:** Nejen textových zpráv, ale i celých konverzací, profilů agresorů a komentářů.
- **Záznam uzavřených skupin:** V případě uzavřených skupin na Messengeru/WhatsAppu je klíčové identifikovat „poskytovatele“ obsahu (kdo první video/fotku nahrál).
- **Identifikace svědků:** Seznam žáků, kteří byli součástí diskusní skupiny (publikum), slouží jako základ pro následné výslechy.
- **Ochrana svědků:** Při dokumentaci je kritické zajistit, aby z dokumentace nebylo patrné, kdo důkaz poskytl (např. skrytý screenshot), aby se předešlo pomstě ze strany agresora.

3. Fáze: Vyšetřování a komunikace s rodinami

Škola musí vystupovat jako objektivní instance, nikoliv jako soudce.

- **Komplexní vyšetřování:** Musíme vědět nejen *co* se stalo, ale *jak dlouho* to trvalo (systémové šikánování vs. jednorázový incident) a jaké technické prostředky byly použity.
- **Komunikace s rodinami (Dvojúrovňový přístup):**
- **Rodiče oběti:** Informovat o podpoře, o tom, co škola dělá pro její bezpečnost a o možnostech právní ochrany (občanský zákoník – ochrana osobnosti).

- **Rodiče agresora:** Komunikovat věcně, bez patologizace dítěte („Vaše dítě je zlé“ →→ „Vaše dítě se dopustilo těchto konkrétních činů“). Nabídnout spolupráci na nápravě místo pouhého odsouzení.
- **Rozhraní s externími orgány:** Pokud incident přesahuje kompetence školy (např. trestná činnost), škola musí aktivně spolupracovat s Policií ČR (oddělení kyberkriminality) nebo OSPOD.

4. Fáze: Sankce a následná opatření

Trest musí být v souladu se **Školním řádem** a nesmí být „vymyšlený“.

- **Využití pedagogických nástrojů:** U méně závažných případů volit edukativní cesty (vytvoření preventivního obsahu, prezentace před třídou). U závažných případů využít disciplinární opatření definovaná školním řádem.
- **Zamezení nesprávným trestům:** Škola nesmí trestat za chování mimo školní čas/prostředí (např. snížení známky z chování za aktivity na soukromém profilu), pokud to nemá přímou návaznost na školní procesy nebo bezpečnost žáků ve škole

VANDALISMUS

Prevence a výchovná opatření

Vandalismus není jen problémem poškozeného majetku, je to symptom širšího problému v kultuře školy či třídy.

1. Strategie „Jednotného frontu“ (Kulturní výchova)

Účinnost řešení vandalismu závisí na jednotě pedagogického sboru:

- **Standardizace očekávání:** Žáci nesmí mít pocit, že jeden učitel vandalismus toleruje („to nic není“) a druhý ho trestá. Musí existovat jasný společný standard chování pro všechny učitele i vedení školy.
- **Motivační systémy:** Přechod od čistě represivního modelu k modelu pozitivnímu – odměňování za péči o prostředí, pochvaly za vzorné chování v prostorách školy (chodby, šatny).

2. Praktická prevence skrze prostředí

Vandalismus často vzniká z nudy nebo nedostatku kontroly v „mrtvých zónách“.

- **Eliminace „mrtvých zón“:** Zvýšení fyzického dohledu v místech, kde se žáci pohybují mimo dohled učitelů (chodby během přestávek, zadní části školních zahrad).
- **Organizace volného času:** Nabídka přestávkových aktivit nebo relaxačních míst snižuje riziko destruktivního vybití energie u žáků.
- **Resocializační výchova:** Místo pouhého trestu využívat metodu **náhrady škody vlastní prací**. Pokud žák poškodí lavici či stěnu, jeho cestou k nápravě by měla být fyzická oprava či úklid pod dohledem pedagoga (v rámci výchovného procesu).

3. Chyby v komunikaci a nevhodné postupy (Co nedělat)

Škola může situaci zhoršit pomocí těchto destruktivních přístupů:

Nevhodný postup	Důsledek	Správný přístup
Bagatelizace	Žáci zjistí, že pravidla nejsou brána vážně	Okamžitá reakce i na malé náznaky
Stigmatizace	Označení „vandala“ vede k vyloučení ze skupiny	Zaměřeno na čin, nikoliv na identitu dítěte
Apatie vedení	Rozpad autority učitelů i školy	Aktivní přítomnost vedení v prostorách školy
Pasivní informace	„Nesmíte ničit“ – bez vysvětlení proč	Komunikace o hodnotě společného majetku

Vandalismus na půdě školy

A. Řešení vandalismu na školní půdě

Při výskytu vandalismu je nutné postupovat podle hierarchie zájmu a právních odpovědností:

- **Informování stran:** Základem je kontaktování zákonných zástupců. U nezletilých žáků je to povinnost; u zletilých žáků probíhá komunikace se souhlasem daného žáka.
- **Institucionální spolupráce:** V případě neochoty rodičů spolupracovat nebo při recidivě je nutné vyrozumět OSPOD (obecní úřad). Při opakovaném vandalismu se doporučuje zapojit pedagogicko-psychologická poradenská zařízení nebo střediska výchovné péče (po souhlasu zástupců).
- **Právní následky:** Pokud není dosaženo smírného řešení a náhrada škody není zajištěna, věc se hlásí Policii ČR. Rozlišení probíhá podle výše škody: do 5 000 Kč jde o přestupek, nad 5 000 Kč o trestný čin.
- **Interní komunikace:** Pro zamezení dezinformací („informačnímu šumu“) musí škola poskytovat objektivní informace pedagogickému sboru i veřejnosti (rodičům/žákům).

ZÁVĚREČNÉ DOPORUČENÍ PRO ŘEDITELE

Ředitel školy je klíčovým architektem klimatu školy.

1. Osobní příklad: Pokud je vedení apatické k vandalismu nebo kyberšikaně, celý pedagogický sbor bude následovat stejnou cestu.

2. Podpora učitelům: Učitelé musí cítit oporu vedení při uplatňování disciplinárních opatření; nesmí se cítit opuštěni v momentě střetu s agresivním žákem či rodičem.

3. Pracovní klima: Uzavřené klima plné nedůvěry mezi kolegy vytváří prostor pro rizikové chování žáků – stabilní a otevřená škola je nejlepším preventivním nástrojem proti vandalismu i šikaně.

Komplexní manuál řešení incidentů: Kyberšikana a vandalismus

Tento dokument slouží jako rozsáhlý návod pro školy k řešení rizikového chování. Cílem není pouze potrestat viníka, ale především ochránit oběť, zajistit důkazy a změnit školní klima tak, aby se incidenty neopakovaly.

ZÁŠKOLACTVÍ

Postup při záškoláctví a rizikovém chování

Postupování školy vychází z metodických pokynů MŠMT (MSMT-10194/2002-14 a MSMT-43301/2013) a klade důraz na konstruktivní spolupráci mezi školou a rodinou.

1. Prvotní kontakt a evidence absencí

- **Evidence:** Třídní učitel eviduje každou neomluvenou absenci (i od jedné vyučovací hodiny).
- **Termín pro omluvu:** Zákonný zástupce musí doložit důvod nepřítomnosti do **3 kalendářních dnů** od počátku absence (§ 50 odst. 1 a § 67 odst. 1 školského zákona).
- **Upomínka:** Pokud k omluvení nedojde, učitel provede upomínku zákonného zástupce. Pokud ani ta nezabere, učitel provede záznam o incidentu (datum nepřítomnosti, datum nástupu žáka, datum a text upomínky) a kontaktuje zástupce k informování o absenci.

2. Diagnostika příčin (Rozhovor se zástupci)

Cílem je zjistit motivaci absence prostřednictvím neformálního rozhovoru:

- **Omluvitelná absence:** Vyžaduje pouze doložení důvodu k omluvení.
- **Neomluvitelná absence:** Vyžaduje analýzu problému (např. finanční nedostatek na dopravu, potřeba péče o domácnost/sourozence, nezvládání látky). Škola by měla nabídnout pomoc (např. doučování, kontakt na sociální služby či odbory úřadu).
- **Dokumentace:** Výsledek rozhovoru a domluvený další postup musí být zaznamenán. Od tohoto bodu začíná spolupráce třídního učitele se školním metodikem prevence. O celém procesu jsou informováni ředitel školy a výchovný poradce.

3. Formální eskalace komunikace

Pokud neformální kontakty selžou, škola postupuje v následujícím sledu:

1. **Neformální pozvánka:** Např. prostřednictvím e-mailu za účelem konzultace.
2. **Formální pozvánka:** Doručena doporučeným dopisem.
3. **Formální pozvánka s poučením:** Doručena doporučeným dopisem s doručenkou; obsahuje i poučení o opatřeních, ke kterým bude nutno přistoupit při dalším odmítnutí spolupráce (doručenka slouží jako součást záznamu o opatřeních).

4. Osobní schůzka a nastavení opatření

Na schůzce probíhá hloubkový rozbor situace žáka i rodiny za účasti učitele, zákonných zástupců a odborníka (metodika prevence či výchovného poradce). Ideálně je přítomen i samotný žák.

Zápis ze schůzky: Musí být proveden do formuláře a podepsán všemi účastníky. Zápis obsahuje domluvený termín další schůzky a konkrétní opatření pro zlepšení situace.

5. Individuální výchovný program (IVýP)

IVýP je závazná forma spolupráce mezi školou, žákem a rodinou při řešení trvalého rizikového chování.

- **Filosofie přístupu:** Škola pracuje se zákonným zástupcem jako s partnerem (často bezradným, nikoliv nutně nespolupracujícím). Cílem je poskytnout rodině podporu k získání kompetencí pro řešení situace dítěte skrze jednotný tlak obou institucí (školy i rodiny).
- **Účastníci schůzky k podpisu IVýP:**
 - Třídní učitel, žák a zákonní zástupci žáka.
 - Ředitel školy a školní metodik prevence.
 - Výchovný poradce / školní psycholog / pracovník poradenského pracoviště (pokud jsou k dispozici).
 - Pracovník OSPOD (pokud je poskytována sociálně-právní ochrana).
 - Pracovník Probační a mediační služby ČR (pokud byl stanoven dohled).
 - Další relevantní osoby (trenér, sourozenec nebo právní zástupce), pokud je jejich účast účelná nebo navržená zástupci.
- **Cíle IVýP:** Reakce na vzniklou situaci, vyhodnocení rodinného kontextu, stimulace rodičů k plnění povinností, koordinace jednotlivých osob a vytvoření nástroje pro kontrolu plnění domluvených kroků v rámci stanoveného časového úseku. Program je flexibilní – lze jej přehodnotit na základě nových informací nebo pokroku žáka (chválení i za drobné úspěchy).

Klíčové entity, procesy a postupy záškoláctví

- **Procesy:**
 - **Včasně rozpoznání a analýza:** Prvotní krok k nápravě, vyšetřování příčin (např. neúnosná školní situace).
 - **Podpora a integrace:** Snaha o návrat žáka do kolektivu a poskytování odborné podpory.
 - **Komunikace a spolupráce:** Triáda spolupráce mezi žákem, rodiči a školou/odborníky.
 - **Eskalace (Postoupení případu):** Přejít od vnitřních školních opatření k řešení odbornými či právně vymahatelnými nástroji jinou stranou.
 - **Právní procesy:** Řešení zanedbání docházky přes přestupní řízení nebo trestní stíhání.
 - **Klíčové entity:** Žák (záškolák), zákonní zástupci (rodiče), učitelé, vedení školy, výchovný poradce, psychologové, odborníci (PPP, SPC).

Zapojené orgány a osoby

- **Školní prostředí:** Třídní učitel, ředitel školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, pedagogická rada, kolektiv třídy.
- **Odborná pomoc:** Pedagogicko-psychologické poradny (PPP), Speciální pedagogická centra (SPC), střediska výchovné péče, psychologové.
- **Státní a kontrolní orgány:**
 - OSPOD (Orgán sociálně-právní ochrany dětí) a kurátoři pro děti a mládež.
 - Policie ČR.
 - Městští strážníci.

- **Státní zastupitelství.**
- **Pověřený obecní úřad.**

Hranice a podmínky pro jednotlivé kroky

- **Do 10 neomluvených hodin:** Řeší třídní učitel formou pohovoru se zákonným zástupcem (včetně zápisu o dohodnutém nápravném opatření).
- **Více než 10 neomluvených hodin:** Svolává ředitel školy školní výchovnou komisi.
- **Přesah 25 neomluvených hodin:** Škola zasílá oznámení o zanedbání školní docházky orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo obecnímu úřadu včetně dokumentace.
- **Absence po dobu minimálně 5 vyučovacích dnů (bez omluvení):** Ředitel vyzve rodiče/žáka písemně; pokud nereagují do 10 dnů, žák je posuzován jako někdo, kdo vzdělávání zanechal.

viz. Aktuální školní řád

Doporučené metody komunikace

Žák	Přátelský tón bez hodnocení; mluvit o konkrétním chování (ne o osobnosti); zaměřit se na prožívání; společné hledání cest k nápravě; ocenění snahy.
Rodiče	Vyjádřit porozumění jejich emocím; oddělovat osobnost dítěte od jeho chování; vést k pochopení motivace dítěte; jasné shrnutí dohod na konci rozhovoru; plánování reflexních sezení.
Učitelé	Shodný způsob komunikace jako u rodičů; pochopení motivace chování v kontextu rodiny; dlouhodobá podpora žáka s vůlí ke zlepšení; zbavení se předsudků.

Kázeňská opatření a právní základ

- **Školský zákon (§ 31):** Obecný rámec pro kázeňská opatření.
- **Napomenutí / Důtka učitele / Důtka ředitele:** Podle závažnosti porušení školního řádu (vyhlášky č. 48/2005 Sb. pro ZŠ nebo č. 13/2005 Sb. pro SŠ). Důtka ředitele vyžaduje projednání na pedagogické radě.
- **Snížení známky z chování:** Sankce za zaviněné porušení povinností (§ 30 odst. 2 školského zákona). *Poznámka: Nelze trestat za chyby rodičů.*
- **Podmíněné vyloučení ze školy:** Krajní prostředek pro žáky, kteří již splnili povinnou docházku a dopustili se závažného porušení povinností.
- **Fikce zanechání vzdělávání (§ 68):** Právní důsledek při dlouhodobé neúčasti bez omluvení po písemné výzvě ředitelství.

Zpracovala: Mgr. Markéta Záplatová, ŠMP